

Ministerstvo životního prostředí

METODIKA PRO ENVIRONMENTÁLNĚ ODPOVĚDNÝ PŘÍSTUP PŘI ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK A NÁKUPECH STÁTNÍ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY

zpracovaná na základě bodu III/1a usnesení vlády č. 531/2017, o Pravidlech uplatňování odpovědného přístupu při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správy a samosprávy

Úvod

Materiál je zpracován na základě bodu III/1a usnesení ze dne 24. července 2017 č. 531, kterým vláda ukládá 1. místopředsedovi vlády a ministru životního prostředí zpracovat metodiku pro environmentálně odpovědný přístup při zadávání veřejných zakázek a nákupech státní správy a samosprávy.

Cílem materiálu je metodicky podpořit environmentálně šetrné chování veřejné správy, která by svým příkladem měla vést i soukromou sféru a veřejnost k osvojení si **postupů šetřících přírodní zdroje, k racionálnímu využívání energie, vody a k předcházení vzniku odpadů**, případně minimalizaci jeho množství. Ziskem takového přístupu jsou **finanční úspory** jak přímé (snížení množství spotřebované energie, vody, paliv), tak nepřímé, tj. snížení nákladů na likvidaci odpadu, snížení objemu emisí znečišťujících vodu, ovzduší, půdu atp.¹

Hlavní východiska a souvislosti

Veřejné zakázky, na něž je v ČR ročně vynakládáno více než 550 mld. Kč, dávají veřejným zadavatelům možnost ovlivnit trh s ohledem na cíle či priority v ochraně životního prostředí i v dalších oblastech (např. sociální²). Mnohé studie potvrdily, že nákup environmentálně šetrných produktů je ve vazbě na celoživotní cyklus cenově efektivnější než nákup alternativních produktů s horšími environmentálními vlastnostmi. Rovněž je nutné připočítat tzv. nepřímé přínosy/výnosy, jako je snížení nákladů na ochranu lidského zdraví a celkových výdajů na zdravotnictví, na odstranění znečišťujících či nebezpečných látek ze životního prostředí, snížení výdajů apod.

Dokument přispívá k plnění řady strategií, jako je **Státní politika životního prostředí, Politika ochrany klimatu v ČR, Národní program snižování emisí, Politika druhotných surovin** atp., neboť nabízí možná opatření k omezení množství spotřebované energie, snížení emisí znečišťujících látek a skleníkových plynů do jednotlivých složek životního prostředí, omezení spotřeby přírodních zdrojů atp.

Metodika se zaměřuje na tzv. běžný provoz institucí, tj. upozorňuje na environmentální dopad běžných produktů a služeb a na možnosti, jak tento dopad snížit – jednak hledáním nových řešení změnou tradičních postupů (např. náhradou převedením „papírového“ oběhu dokumentů na elektronickou formu a tím snížení nároků na vybavení kancelářskou technikou, grafickým papírem), jednak uplatněním environmentálních parametrů při nákupu zboží a služeb. Jedná se konkrétně o zajištění chodu institucí v oblasti:

- výpočetní techniky – list č.1
- kancelářské techniky – list č.2
- grafického papíru – list č.3a

¹ Např. Ministerstvo životního prostředí Velké Británie (DEFRA) si prostřednictvím environmentálně šetrného chování institucí stanovilo [cíle](#):

- snížení produkce skleníkových plynů o 25 % (oproti roku 2009)
- snížení produkce odpadů o 25 % (oproti roku 2009)
- snížení spotřeby vody o 25 % (oproti roku 2009)

² [Metodika pro sociálně odpovědné veřejné zakázky](#), MPSV, 2017

- hedvábného papíru – list 3b
- provozu budov – list č.4
- osvětlení – list č.5
- nábytku – list č.6
- čisticích prostředků a úklidových služeb – list č.7
- stravování a občerstvení – list č.8
- osobních vozidel a lehkých užitkových vozidel – list č.9
- využití druhotných surovin (v kategoriích, které nejsou přímo specifikované jiným metodickým listem) – list č.10

Velký potenciál úspor a odpovědného chování je výstavby a rekonstrukcí budov, v tomto dokumentu však nejsou opatření pro tuto sféru prozatím zahrnuta (je však možné zadávat ve smyslu odpovědného zadávání podle metodik, které existují samostatně, jako například metodika České rady pro šetrné budovy³). Do budoucna předpokládáme, že se bude metodika rozšiřovat o další listy, ať už na základě podnětů zadavatelů, nebo v návaznosti na nové metodiky Evropské komise⁴.

Metodika vychází především z kritérií Evropské komise k zeleným veřejným zakázkám⁴ a z řady zahraničních příkladů, doporučení a dostupných materiálů, především:

- z dokumentu Francouzské republiky (oběžník) z 3. prosince 2008 o příkladném chování státu v oblasti udržitelného rozvoje⁵;
- z akčního plánu k ekologizaci státní správy ve Velké Británii, přijatého v roce 2010⁶;
- z kritérií pro Ekoznačku EU, EŠV⁷, Nordic Swan⁸ a Blauer Engel⁹.

Cílová skupina

Opatření environmentální odpovědnosti mohou být zavedena v každé instituci/úřadě, tedy na úrovni národní, regionální i lokální. Dokument se zaměřuje na tzv. běžné nákupy, tj. na nákupy produktů a služeb k zajištění chodu kterékoli instituce/úřadu, bez ohledu na oblast jeho působnosti a specifické potřeby.

Obsah metodických listů

Na následujících listech jsou podrobně popsána opatření pro jednotlivé oblasti provozu úřadu. Listy jsou členěny takto:

- **CÍL**: nejprve je identifikován hlavní dopad konkrétního produktu nebo aktivity na životní prostředí a je navržen doporučený cíl do roku 2020 na omezení tohoto dopadu; použití

³ [Průvodce zadáváním veřejných zakázek na šetrné budovy](#), Česká rada pro šetrné budovy, 2016

⁴ [EU GPP criteria](#)

⁵ [Circulaire du 3 décembre 2008](#) relative à l'exemplarité de l'Etat au regard du développement durable dans le fonctionnement de ses services et de ses établissements publics,

⁶ [Action plan for driving sustainable operations and procurement across government](#), Department for Environment, Food and Rural Affairs, 2010,

⁷ [Ekologicky šetrný výrobek, EŠV](#)

⁸ [Nordic Swan](#) je dobrovolný program environmentálního značení severovýchodních států (Norska, Švédsko, Dánsko, Finsko a Island)

⁹ [Blauer Engel](#) je německý program environmentálního značení

metodiky je **dobrovolné**, proto vytyčení cílů a termínu jejich dosažení nemá být jakýmsi akčním plánem, ale stanovení cíle považujeme za důležité z hlediska motivace a možnosti zhodnocení přínosů realizovaných opatření¹⁰;

- OPATŘENÍ V RÁMCI ORGANIZACE: v tomto bodě jsou vyjmenována opatření, která by měla přijmout instituce/úřad, aby v dané oblasti dosáhla odpovědnějšího fungování s ohledem na životní prostředí; domníváme se, že odpovědný nákup produktů či služeb je pouze jedním z kroků směřujících k odpovědnému provozu a musí být proto součástí racionálního a odpovědného chodu instituce jako celku;
- INDIKÁTOR PLNĚNÍ OPATŘENÍ V RÁMCI ORGANIZACE: v relevantních případech je navržen měřitelný způsob sledování příslušného opatření;
- SOUVISEJÍCÍ LISTY jsou uvedeny u opatření, která doporučujeme realizovat vždy v kombinaci s opatřeními dalšího metodického listu či listů;
- ENVIRONMENTÁLNÍ POŽADAVKY NA POŘIZOVANÉ VÝROBKY vyjmenovává požadavky, které by instituce měla zohlednit v případě pořizování produktů a služeb nezbytných k běžnému provozu; v relevantních případech jsou tyto požadavky dále rozděleny na povinné požadavky (zakotvené legislativně), doporučené minimální požadavky (v zájmu maximálního zjednodušení jsme vytipovali 2-3 vlastnosti, které by měly charakterizovat výrobek alespoň šetrnější, než ostatní, avšak nepředstavující maximální dostupnou šetrnou variantu) a maximální požadavky, které je možno uplatnit (na základě existujících dokumentů, zejména na základě ekoznačky, jde o požadavek, který by měl zajistit aktuálně nejvyšší prokazatelnou šetrnost výrobku);
- PŘEHLED POŽADAVKŮ A ZPŮSOB PROKAZOVÁNÍ shrnuje popsané požadavky na produkty/služby a způsob prokázání splnění požadavků do tabulky (jejíž formát jsme převzali z metodiky 3E Ministerstva financí¹¹);
- SMLUVNÍ PODMÍNKY DODÁVEK: zahrnutí doporučených nároků na balení, servis, dopravu a podobně;
- ZNAČENÍ A VYSVĚTLIVKY: v tomto bodě je uveden přehled dostupných ekoznaček a dalšího značení v příslušné produktové kategorii;
- PŘÍLOHA uvádí příklady a srovnání nákladů na šetrné varianty ve srovnání s nešetrnými a další konkrétní příklady pro ilustraci, jsou-li k dispozici.

¹⁰ výše stanovených cílů se bude pravidelně přehodnocovat podle zpětné vazby, kterou od uživatelů metodiky dostaneme – viz bod III/1cb usnesení vlády 531/2017.

¹¹ [Metodický pokyn CHJ č. 3 – Metodika veřejného nakupování, str. 40](#),